

A green forestry harvester is positioned in a snowy forest, viewed through a circular opening in a large log. The harvester has snow chains on its tracks and the number '1410' on its side. The scene is framed by the rough, textured interior of the log.

SKOGBRUK

© Svein Grønvold / NN / Samfoto

Hedmark – et stort stykke Norge	3
Skogen	4
Fakta og kart	6
Skogen skal bygge og varme	8
Skog og klima	9
For framtiden – bærekraftig skogbruk	10
Ut i skog og mark	11
Kunnskap – roten til et bedre skogbruk	12

Forsidefoto: Soler vgs Sønsterud

© Steinar Myhr / NN / Samfoto

© Luca Kleve-Rud / Dagavisen / Samfoto

Foto: Tore Holaker

Foto: Torfinn Kvingeboen

Med et totalt areal på 27,5 millioner dekar strekker landets tredje største fylke seg over tre breddegrader. Høydeforskjellen går fra 123 moh. ved Mjøsa til 2 178 moh. ved Rondslottet.

hedmark

– et stort stykke Norge

© Selandt Myhr / NNI / Sanifoto

Når det er sommer ved Mjøsa, kan det være snøstorm rundt Rondslottet. De store høydeforskjellene gir store klimavariasjoner. Hedmark er også et fylke med store variasjoner i geologi og jordsmonn. De store naturgitte variasjonene gjør landbruket i Hedmark svært mangfoldig, både når det gjelder jordbruk og skogbruk.

Godt jordsmonn og gunstig klima har gitt grunnlag for de brede jordbruksbygdene langs Mjøsa. Området har et særlig tykt morenedekke, og den underliggende berggrunnen av kambrosilurske bergarter gir kalkrikt og næringsrikt jordsmonn. I Nord-Østerdal består berggrunnen av Trondheimsdekkets bergarter som skifer, sandstein og fyllitt. Selv om morenedekket er litt tynt, er det gode vekstbetingelser på grunn av disse næringsrike bergartene. Dette ser vi blant annet i fjelldalene, hvor utmarksbeite er en viktig ressurs og setrene drives aktivt. De store skogområdene er typisk for Sør-Østerdal. Furumoene på næringsfattig berggrunn strekker seg over store områder, mens grana kler de mange bergene. Jordbruksproduksjonen i Sør-Østerdal varierer fra korn og potet i lavereliggende strøk til grasdominans når man kommer høyere opp. I Glåmdalen flater landskapet ut og gir gode betingelser for korn- og potetproduksjon, særlig langs Glomma-dalføret der silt- og sandjorda dominerer. Naturgitte forhold i Glåmdalen og på Finnskogen gjør at søndre deler av Hedmark har den aller beste tømmerkvaliteten i Norge.

Landbruksfylket Hedmark har 13,5 millioner dekar produktiv skog og 1 million dekar dyrket mark. Den dyrkede marka tilsvarer om lag 125 000 fotballbaner, eller 10 prosent av landets jordbruksareal – noe som gjør oss til landets største jordbruksfylke. Hedmark rommer 20 prosent av landets skogressurser, og er Norges største og viktigste skogfylke.

skoggen

For alle kommuner i Hedmark har skogen, og videreforedling av skogressurser, stor betydning og lange tradisjoner. Dagens skogbruk er et resultat av 100 års innsats og forskning for å øke verdien av skogen.

En av de viktigste investeringene i skogbruket er å sørge for at det kommer opp ny skog så raskt som mulig etter hogst. Furudominert mark utgjør 45 prosent av skogarealet i Hedmark. Her satses det på naturlig foryngelse. Da settes det igjen utvalgte frøtrær ved hogst, som blir mortrær for den nye furuskogen.

I granskog må det ofte plantes for å få opp ny skog. I gode frøår sannes kongler. Frøene brukes til dyrking av planter i egne planteskoler, det vil si gartnerier som produserer skogplanter.

Tømmermengden i skogene er mer enn fordoblet gjennom de siste 80 år. I dag hogges det 2,3 millioner kubikkmeter årlig, mens den totale tilveksten er 4,8 millioner kubikkmeter. Skogbruket har vært gjenstand for en teknologisk revolusjon. Nesten all hogst skjer med avanserte skogsmaskiner.

Tømmeret gir mange muligheter; trelast, fiberplater, papir, stolper, flis, laft og møbler m.m. Skog- og trenæringa står for vel 3 prosent av sysselsettingen i fylket. Hedmark har flere store industribedrifter som bruker tømmer i produksjonen. Vi er også et foregangsfylke når det gjelder satsing på bioenergi.

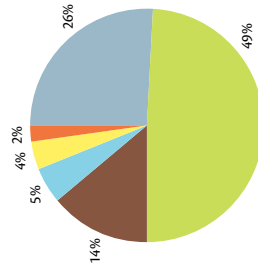
Det er i alt 260 bedrifter i Hedmark som arbeider med tre som råstoff. Det foredles mer tømmer enn det hogges i fylket. Et aktivt skogbruk er viktig for at industrien og andre bedrifter skal få råstoffet de trenger. Det er om lag 3 200 arbeidsplasser innen tremekanisk industri og andre trebedrifter, med en total omsetning på nær 4 milliarder kroner.

fakta skogbruk i hedmark

Arealfordeling i Hedmark

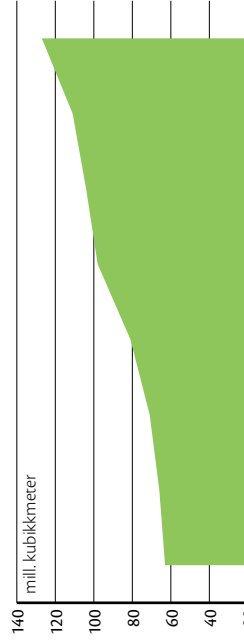
Totalt areal 27 400 km²

Kilde: Landskogstakseringen

- Over barskogsgrensa (> 900 moh.) 7 250 km²
- Produktiv skog 13 300 km²
- Myr og andre uproduktive skogarealer 3 750 km²
- Ferskvann 1 400 km²
- Dyrka mark 1 150 km²
- Andre arealer (bebyggelse, vei mv.) 550 km²

Tømmervolumet i Hedmarksskogen – fordoblet på hundre år

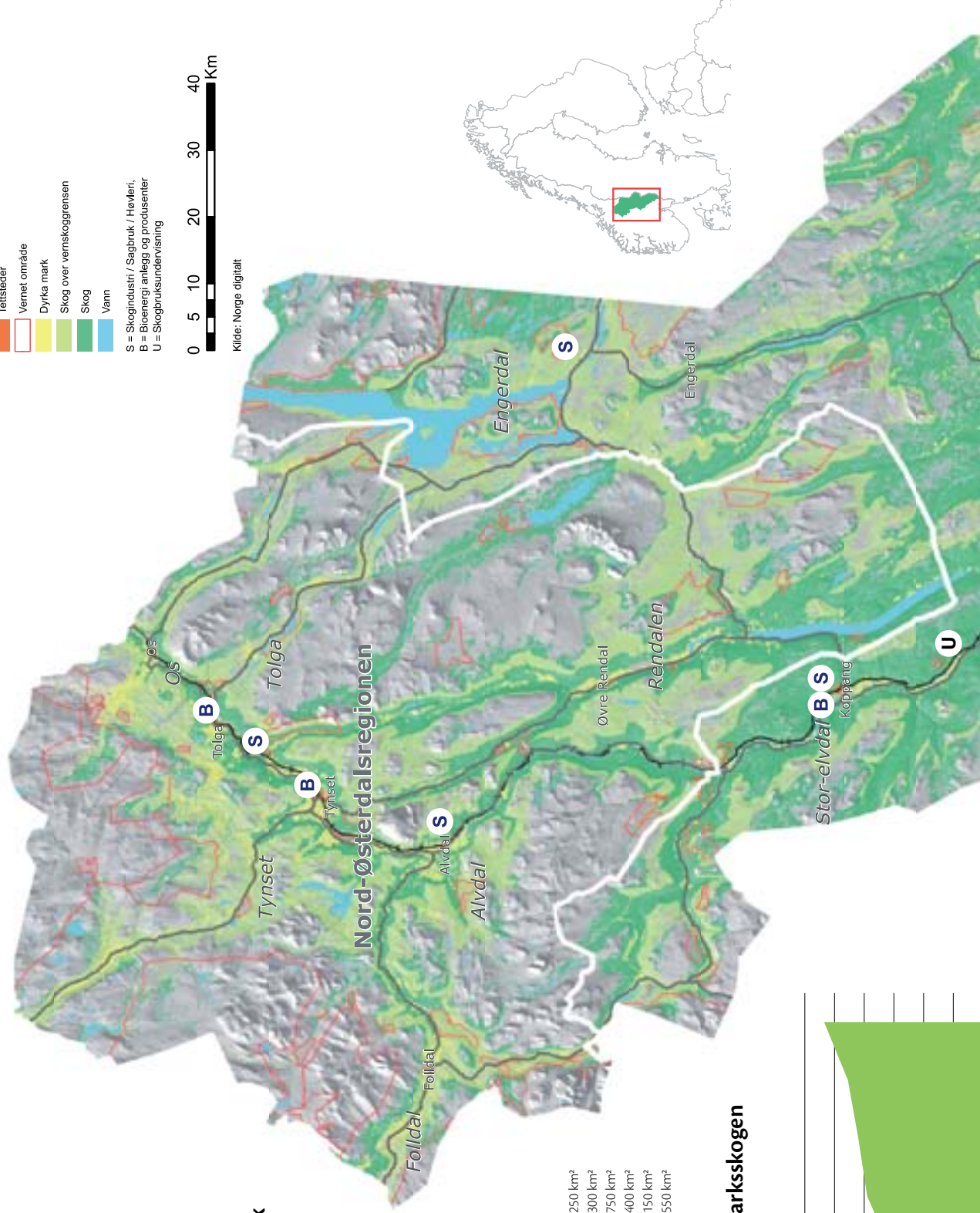
Tegnforklaring

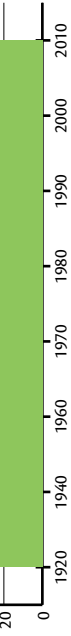
- Tettsteder
- Vernet område
- Dyrka mark
- Skog over vernskogsgrensen
- Skog
- Vann

- S = Skogindustri / Sagbruk / Høvleri,
- B = Bioenergi anlegg og produsenter
- U = Skogbruksundersøking

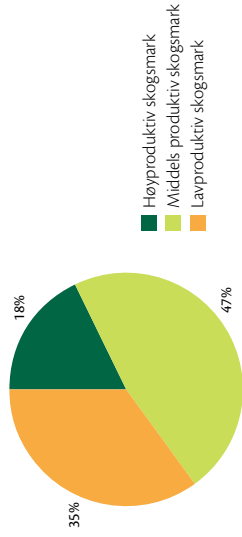

Kilde: Norge digitalt

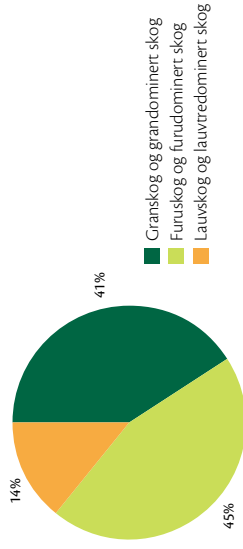

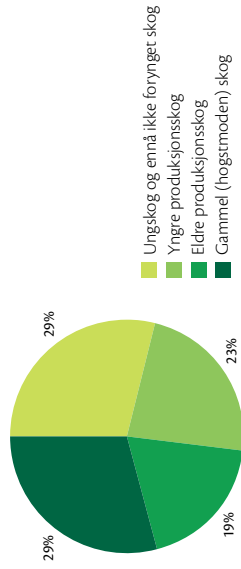
Skogmarkas evne til å produsere tømmer – bonitet

Treslag på det produktive skogarealet

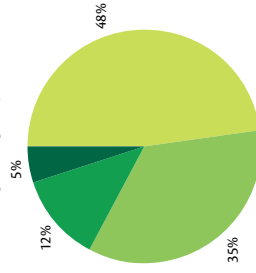

Aldersfordeling – skog i alle aldre

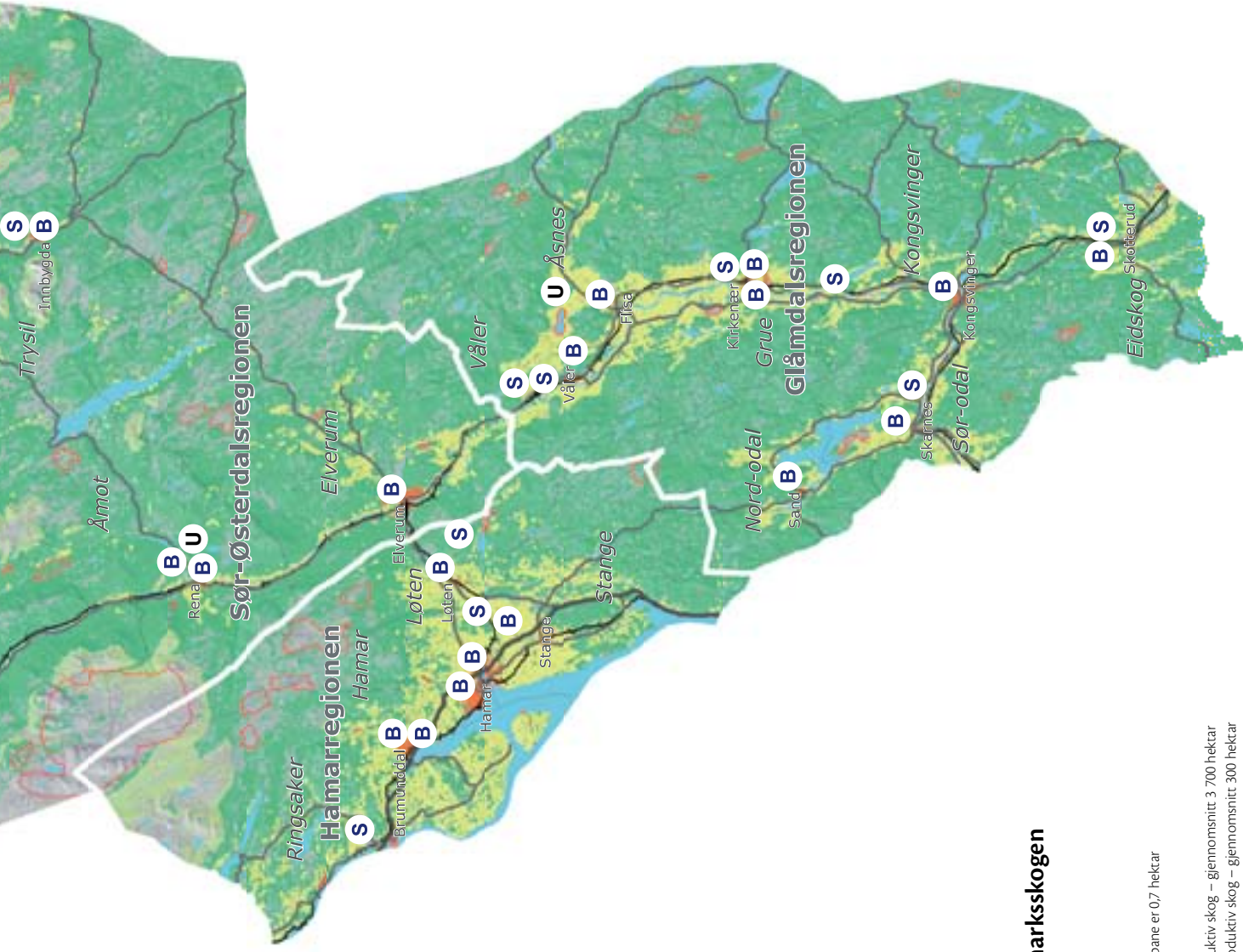

Eiendomsstruktur – nær 11 500 skogeiere forvalter Hedmarksskogen

Kilde: Skogfondregnskapet

1 hektar = 10 dekar = 10 000 m². En internasjonal 11-er fotballbane er 0,7 hektar

Innlandet skal bli ledende i landet på trebyggeri. I Hedmark jobbes det for å øke bruken av tre i store byggeprosjekter. Tre som materiale kommer bedre ut miljømessig enn stål og betong.

Foto: Eiliv Sandberg

skogen skal bygge og varme

Foto: Torfinn Kiringsbøen

Ny kunnskap og teknologi gjør det i dag mulig å bygge store bygg i tre, for eksempel Vikingskipet. Innlandet har spisskompetanse på bygging av store trebuer.

Bioenergi har lange tradisjoner i Hedmark. Tolv tettsteder i Hedmark har i dag biobrenselbaserte fjern- eller nærvarmeanlegg i drift. Flere anlegg er under planlegging. I dag har 160 gårdsbruk installert sentralvarmeanlegg basert på ved, flis eller pellets til oppvarming av egen bygningsmasse eller til produksjon av varme for salg. Av total stasjonær energibruk i Hedmark, kommer omlag 25 prosent fra bioenergi, mens det i landet ellers er 8 prosent. Med stasjonær energibruk, menes energi som ikke brukes til transport.

© Henrik Strømstedt / Samfoto

skog og klima

Et varmere, våtere og villere klima gir biologiske utfordringer. Temperaturen øker, det regner mer, og atmosfæren inneholder mer CO₂.

Regnet overrisler skogen med nitrogenholdig vann. Dette gjør at skogen vokser bedre. Det blir mindre fjell og mer skog fordi skoggrensa mot fjellet endres. Samtidig vil omfanget av sommertørke, frostskafer, stormfelling, skadeinsekter og soppskader øke i årene som kommer.

Skog som vokser binder store mengder CO₂. Skogen i Norge binder årlig opp halvparten av menneskeskapte klimautslipp i Norge. Dette skyldes aktiv skogbehandling og at tilveksten i skogen er større enn det som tas ut i hogst. Tre er i tillegg en viktig fornybar energikilde, og bruk av tre som byggemateriale er også svært positivt i klimasammenheng.

Skogen spiller en viktig rolle for mange arter.
Måten skogbruket drives på vil derfor ha stor
betydning for det biologiske mangfoldet.

© Magnus ReneFlot / NN / Samfoto

for framtiden

– bærekraftig skogbruk

© Jens Skjeltang / Samfoto

En tredjedel av fylkets skogareal er underlagt særlige restriksjoner, det er verneområder etter Naturvernloven eller vernskog mot fjellet etter Skogbruksloven. Gjennom Levende Skog-standarden har skogeierne forpliktet seg til å ivareta det biologiske mangfoldet ved all tømmerhogst og skogskjøtsel.

I eldre tid var skogen et sted hvor folk jaktet, fisket, sanket og fant brensel. De siste århundrene har skogen i større grad blitt arena for tømmerproduksjon. I senere tid har friluftsliv og rekreasjon i skogen blitt viktigere og viktigere. Hedmark har på mange områder ansvar for å forvalte skogen på en bærekraftig måte. Vi må aldri glemme at skog er en fornybar ressurs!

© Bård Løken / NN / Samfoto

Foto: Tore Holaker

Hedmark har ikke bare store dype skoger og flotte fjellområder, men også 2000 sjøer, vann og elver. Dette gjør fylket attraktivt for friluftsliv, rekreasjon, rehabilitering og turisme.

ut i skog og mark

© Kjell Erik Mørved / NN / Samfoto

Elvene Glomma, Trysilelva, Renaelva og Mjøsa er populære til ørretfiske og vannaktiviteter. Bare i Trysilelva fiskes det årlig ca. 70 tonn laksefisk. I tillegg er det populært å fiske harr, røye, gjedde, sik og abbor i de mange innsjøene.

Villreinen var trolig en av de aller første innvånere i fylket da den kom vandrende inn etter siste istid. Årlig felles 900 villrein. Med skogen kom elgen. Det felles 7 300 elg årlig i Hedmark, som er landets største elgfylke. Elgkjøttet representerer en førstehånds verdi på mer enn 60 millioner kroner.

© Espen Berntsen / Samfoto

Hedmark markedsføres som Villmarksriket i turistsammenheng. Gjennom utmarksbasert turisme kan turister fra hele verden oppleve variert natur, gode smaksopplevelser og rik kultur. Det satses også på å bruke naturen aktivt i rehabilitering og arbeidstrening for å redusere antall sykmeldte og arbeidsledige. I et folkehelseperspektiv er bruk av skog og natur viktig for Hedmarkingen. Skogen er den beste medisin!

Fagmiljøet for skog i Hedmark er sterkt.

**Det gjelder både undervisning,
forskning og utvikling.**

KUNNSKAP

– roten til et bedre skogbruk

Det norske Skogfrøverk på Hamar leverer frø til skogplanteproduksjon i hele Norge. Skogfrøverket driver flere skogfrøplantasjer i Hedmark. Skogfrøplantasjene er frøhager og genbanker for skogstrær, som igjen danner grunnlag for forskning og foredlingsarbeid på frø.

Høgskolen i Hedmarks avdeling på Evenstad tilbyr utdanning innen skog- og utmarksfag, natur- og økoturisme, bioenergi og anvendt økologi. Avdelingen har stor forskningsaktivitet innen anvendte økologiske spørsmål og et utstrakt forsknings- og undervisningssamarbeid både nasjonalt og internasjonalt.

Solør videregående skole avd. Sønsterud tilbyr utdanningsprogram innen naturbruk med linjer innenfor skogbruk, villmarksturisme, anleggsgartner/driftsoperatør og allmennfaglig påbygging.

Nasjonalt er Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) på Ås et viktig utdannings- og forskningsmiljø.

Det er stort behov for ny kunnskap for å styrke innovasjon, verdiskaping og lønnsomhet i alle ledd fra marked til skog. I framtida vil kompetansen på internasjonalt nivå øke. Samarbeid mellom aktørene i ulike deler av skog- og trenæringa blir stadig viktigere.

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Denne brosjyren er utgitt av Fylkesmannen i Hedmark i samarbeid med Kontaktforum for skogbruk i Hedmark. Juli 2009. Opplag: 3000.

Denne brosjyren er produsert på Balance Silk 170 gr. Dette er en bestrøket papirkvalitet som inneholder 60 % kortreist, resirkulert papir og 40 % ny papirmasse. Papiret er meget hvitt uten at det er brukt klorbleking i produksjonen. Papiret er sertifisert i henhold til ISO 14001, ISO 9001 og ISO 9706 (aldringsstabilitet). I tillegg er papiret ECF og FSC sertifisert. Produksjon av 1 tonn av denne kvaliteten gir 165 kg CO₂ i motsetning til det som finnes av andre bestrøkte kvaliteter som gir 400 kg CO₂ per tonn.